

Почитувани претставници на граѓанските организации,

Ви благодариме на интересот за учество на Повикот до граѓанскиот сектор за придонес во подготвувањето на Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2021 година. Пополнетиот образец (заедно со прилозите, доколку ги има) доставете го до Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата на Република Северна Македонија, електронски на адреса nvosorabotka@gs.gov.mk со назнака **Иницијатива за ГПВРСМ 2021, до 23.9.2020 година**. Со доставување на образецот потврдете дека се согласувате вашата иницијатива да биде објавена на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk.

Општи податоци за здружението / фондацијата

Име на здружението/фондацијата: *Форум – Центар за стратешки истражувања и документација*

ЕМБС (матичен број на правниот субјект според податоците во Централен регистар): *5185521*

Седиште и адреса (улица, број, општина): *бул. Партизански одреди б/мезанин, Општина Центар*

Застапник: *Ѓунер Исмаил*

Веб страница: *www.forum-csrd.org.mk*

Електронска пошта (e-mail): *forumcsrd@forum-csrd.org.mk*

Телефонски број за контакт: *071340708*

Лице за контакт: *Слаѓан Пенев*

Предлог- иницијатива за годишна Програма за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2021 година

Наслов на иницијативата: *Надградба на децентрализацијата во Република Северна Македонија*

Стратешки приоритет: (придонес - поврзаност со определен стратешки приоритет на Владата на Република Северна Македонија)

Ред и правда

Приоритетна цел: (придонес - поврзаност со определена стратешка цел на Владата на Република Северна Македонија)

Власт најблиску до граѓаните

НППА (поврзаност со пристапни партнерства како и соодветна идентификација на поглавје и подрачје)

Поглавје 11: Земјоделство и Рурален развој, Поглавје 14: Транспортна политика, Поглавје 15: Енергетика, Поглавје 20: Претпријатија и индустрија, Поглавје 22: Регионална политика и координација на структурални инструменти

Образложение: (Краток опис на иницијативата: причини за предлагање, предмет на уредување доколку се работи за закон или подзаконски акт и надлежен орган на државната управа)

Децентрализацијата се наметнува како еден од најважните услови за понатамошниот развој на демократијата. По повеќе од петнаесет години од почетокот на процесот кој беше еден од главните столбови на Охридскиот рамковен договор и имаше за цел да ја зголеми демократијата во македонското мултиетничко општество, евидентно е дека напредокот во трансферот на надлежностите од централно кон локално ниво е спор и дека недостасуваат волја и капацитети на поголемиот дел од локалните самоуправи да ја стават својата работа во служба на граѓаните, а исто така недостасува и волја државата да се развива полицентрично, наместо досегашното моноцентрично развивање насочено кон главниот град како главен економски, културен и социјален двигател на развојот.

Во однос на легислативните рамки и искуството од функционирањето на локалната и месната самоуправа во изминатите години, забележливо е дека најниското ниво на носење на одлуките се општините, додека можностите за давање надлежности за носење одлуки на ниво на месна самоуправа, кои се предвидуваат со Уставот и законите поврзани со локалната самоуправа, не се ни малку искористени. Од друга страна, законската рамка за непосредното учество на граѓаните во одлучувањето на локално ниво е прилично ригидна и поради тоа во последниве 15 години од страна на општинските власти се прифатени многу малку граѓански иницијативи по законски пропишаниот пат, а одржани се само неколку референдуми, од кои поголемиот дел за прашања за кои конечната одлука се носи на ниво на централната власт.

Од тие причини предлагаме редефинирање на децентрализацијата, со носење нов Закон за локалната самоуправа и нов Закон за рамномерен регионален развој, или менување на повеќе одредби од овие закони кои се однесуваат на статусот и надлежностите на месната самоуправа, на формите на непосредно учество на граѓаните во носењето на одлуки на локално ниво и иницирање суштински рамномерен полицентричен регионален развој.

Надлежни органи на државната управа се Министерството за локалната самоуправа и Бирото за регионален развој (делумно и Советот за рамномерен регионален развој, под раководство на Заменик на Претседателот на Владата за економски прашања).

Очекувани влијанија: (Кои се очекуваните влијанија од предлог-иницијативата)

Истражувањата и активностите поврзани со состојбите со децентрализацијата кои Форум ЦСИД и многу партнерски организации ги спроведоа изминатите години покажаа дека:

- *постои потреба за попрецизно и посуштинско регулирање на надлежностите на месната самоуправа, со цел иницијативите за поактивни граѓански ангажман кои доаѓаат од претставниците на месните и урбаните заедници да не зависат само од волјата на градоначалниците или другите претставници на локалната власт, туку и да може да постои институционална (правна) поткрепа и заштита за секоја иницијатива за граѓански ангажман кој ќе потекне од месните заедници;*

- *постои потреба од поголема доверба во можноста граѓаните да влијаат врз одлуките на властите, наспроти законските одредби кои пропишуваат дека е потребно висок процент граѓани да бидат потпишани за поддршка на граѓански иницијативи и други облици на непосредно одлучување на граѓаните за прашања што се премногу важни да се остават да бидат решени само од мал круг луѓе. Една од главните причини за алармантната пасивност на граѓаните во однос на решавање на локалните проблеми е токму законската поставеност на висок праг како услов за посуштинско ангажирање на граѓаните во барањето решенија или иницијативи за менување на состојбите во локалните заедници. Поради тоа предлагаме да се намали цензусот за распишување референдум на локално ниво на најмногу 5% од регистрираните гласачи на ниво на единиците на локалната самоуправа и да се намали цензусот или воопшто да не е потребен цензус за да некој референдум биде прогласен за успешен. Како што на изборите за државните или локалните власти одлучува мнозинството од граѓаните што гласале, принципот на мнозинството гласачи треба да биде одлучувачки и за референдумите. Со тоа ќе бидат мотивирани гласачите да бидат активни во однос на прашањата од национална или локална важност;*
- *политиката за рамномерен регионален развој се соочува со сериозни предизвици. Направен е мал напредок, дел од регионите забележуваат позитивни трендови во однос на економските параметри, но не е постигната задоволителна ефективност од реализацијата на оваа политика ниту на државно ниво, ниту на ниво на плански региони. Повеќе од половината од инвестициите продолжуваат да се генерираат во најразвиениот регион, природниот прираст во поголемиот дел од регионите е негативен, додека трите најнеразвиени региони (Североисточниот, Полошкиот и Југозападниот) се соочуваат со најголема невработеност и во последните години немаат значајно подобрување на уделот во БДП во однос на другите региони во државата. Законското решение за издвојување на 1% од БДП за поттикнување на рамномерниот регионален развој од буџетот на Република Северна Македонија годишно, треба да се прецизира или овој процент да се зголеми неколкукратно. За да биде регионалниот развој рамномерен, треба да се да се предложи нова методологија за поделба на буџетските средства, според која не само средствата наменети за рамномерен регионален развој преку Министерството за локална самоуправа ќе бидат доделени според соодветна пропорција што произлегува од степенот на развиеност на секој од планските региони, туку и средствата наменети за поттикнување на земјоделството, средствата наменети за капитални инвестиции (енергетика, транспорт), средствата наменети за поттикнување на науката и образованието, технолошкиот развој итн.*

Од овие предлози ги очекуваме следните влијанија:

- *Месната самоуправа да се организира како дел од реформите на локалната самоуправа, за да се постигне добро функционирање на месните и урбаните заедници, а со тоа да се подобри квалитетот на животот на локалното население и граѓаните да станат поактивни во решавање на локалните проблеми;*
- *Со намалување на цензусот за иницирање референдум, собири на граѓани и граѓански иницијативи гласачите ќе бидат мотивирани да бидат активни во однос на прашањата од локална важност;*
- *Полицентричен развој на државата, намалување на внатрешните миграции во правец на главниот град, мотивирање на младото население од сите региони да останат во своите родни места,*

Финансиски импликации: (Дали предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации? Ако има, дали потребните средства се обезбедени и од кои извори?)

За менување на законите не предвидуваме поголеми финансиски импликации, а за спроведување на политиките кои предлагаме да се сменат очекуваме дека ќе треба само да се пренаменат некои од буџетските средства на централно и локално ниво во интерес на граѓаните.

Прилози (со наведување на авторот на документот):

- Александар Писарев, *Како да се подобри работата на месната самоуправа во Македонија* (Форум ЦСИД, 2016) http://forum-csrd.org.mk/wp-content/uploads/2017/01/Publikacija-Forum-Mk-i-En-Alb-final_Reduced.pdf

- Слаѓан Пенев и Борче Треновски, *Политиката за Рамномерен Регионален развој во Македонија* (ФООМ, 2017) https://fosm.mk/wp-content/uploads/publications/politika_na_ramnomeren_razvoj.pdf

- Борис Шарковски, Астрит Реџеџи, Александар Писарев, Митко Николов, Кадрије Жаку, Петре Мркев, Јорданчо Миневски и Катерина Калешковска, *Документ за јавни политики за непосредно учество на граѓаните во одлучувањето на локално ниво* (Форум ЦСИД, 2020) <http://forum-csrd.org.mk/wp-content/uploads/2020/02/%D0%94%D0%9E%D0%9A%D0%A3%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%A2-%D0%97%D0%90-%D0%88%D0%90%D0%92%D0%9D%D0%98-%D0%9F%D0%9E%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%98-%D0%97%D0%90-%D0%9D%D0%95%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%A0%D0%95%D0%94%D0%9D%D0%9E-%D0%A3%D0%A7%D0%95%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E-%D0%9D%D0%90-%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%83%D0%90%D0%9D%D0%98%D0%A2%D0%95-%D0%92%D0%9E-%D0%9E%D0%94%D0%9B%D0%A3%D0%A7%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%8A%D0%95%D0%A2%D0%9E-%D0%9D%D0%90-%D0%9B%D0%9E%D0%9A%D0%90%D0%9B%D0%9D%D0%9E-%D0%9D%D0%98%D0%92%D0%9E.pdf>

23.09. 2020 година

Потпис на застапникот

Гулер Исмаил

